

Dünya Maden Haberleri

ARSIULUSAL :

1940 senesi ilk 6 aylık dünya petrol istihşalâtı

Dünya ham petrol istihşalâtı 1940 senesinin ilk 6 ay zarfında 1939-ın aynı devresine nazaran % 8,3 nisbetinde artarak 149,8 milyon tonu bulmuştur. Münferit memleketler arasında Amerika B. D-inin istihşal tezayüdü % 11 Venezüellanın 5,9, Arjantinın % 13,1 Kanadanın % 21,9 ve Suudi Arabistanın o/o 11,9 nisbetini teşkil etmektedir. Sovyet Rusyanın petrol istihşalâtı ancak % 1,6 nisbetinde bir tezayüd kaydetmektedir.

Harb yüzünden ihracatın güçleşmesi neticesinde Venezüella petrol sondajlarını tahdid etmek mecburiyeti karşısında kalmıştır.

Aynı zamanda Bahreyn, Fransa, Peru, İran ve Irak petrol istihşalâtında bir tenakus göze çarpmaktadır.

Benzin yerine odun ve gaz jeneratörü

Benzin ihtiyacının temini dünya siyasi kargaşalığı yüzünden gittikçe güçleştiğinden odun gazı ve kömürle muharrik otomobil ve kamyonlar sayısı gittikçe artmaktadır. Gaz jeneratörlü nakliyat vasıtalarının miktarı Finlandiyada daha mayıs 1940-ında 800-ü tecavüz etmişken, İsveçte gaz jeneratörlü nakliyat arabaları için hususi bir şirket tesis edilmiş ve kamyonların sayısı 7000-i bulmuştur. 1940 nihayetine şehir ve şehir arası münakalâtındaki gaz jeneratörlü otomobil sayısı 10 bine balığ olmuştur. İtalyan şehir ve kasabalarında 1000 den ziyade gaz jeneratörlü otomobil kullanılmaktadır.

Norveçde de gaz jeneratörlü araba sayısı 2000-i aşmıştır. Danimarkada 30 muhtelif firma kömür ve odun gazı ile işleyen jeneratörlü otomobil ve kamyon imali ile meşguldür. Evvelce benzin ile işleyen 4000 otomobil gaz jeneratörüne tahvil edilmiş ve sene nihayetinde böyle kamyon ve otomobillerin sayısı 5800-e çıkarılmıştır. Hollandada hamulesi 1,5 tona müteceviz bütün kamyonlar benzin yerine gaz jeneratörlü motörle işleyecektir. Hali hazırda her ay 300 jeneratörlü kamyon imal edilerek seyrüsefer için teslim olunmaktadır.

Petrolce zengin olan S. Rusyada bile bazı motorlu gemilerin odun ve odun kömürü gazlerine has jeneratörlerle teçhiz edildiği haberi verilmektedir. Dinyeper nehrinde seyrüseferde bulunan 700 gemiye 1940 nihayetine kadar gaz jeneratörleri konmuştur.

ALMANYA :

Demir ve çelik sıkı kontrole tabî

5.11.1940 tarihli bir emirnameye atfen memleket dahilinde bulunan bütün demir ve çelik stokları, inşaat demiri dahil olmak üzere Millî Müdafaa emrine amade tutulacaktır. Demir ve çelik satışları ancak hükümetin müsaadesi ile yapılmalıdır.

şimdiye kadar iki defa müsadereye tâbi tutulan demir ve çelik mamulâtının üçüncü teslim müddeti 1.3.1941 tarihine kadar temdit edilmiştir.

Alman kuvvetlerince istilâ olunan Polonya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg da

demir ve çelik kontrolü ile tavzif edilen makamlar ihdas olunmuştur. Demir ve çelik sarfiyatı, ithal ve ihracatı ancak bu makamların muvaffakati ile yapılmaktadır.

Demir ve çeliğin inşaatta tasarrufu maksadile ağaç, porselen ve camdan mamul aksamın kullanılması tavsiye edilmektedir.

Lingitten petrol istihali

25.10.40 tarihinde Saksonya lingit havzasının merkezi olan Dresden şehrinde 150 milyon Rayşmarklık sermaye ile "Kraftstoffan lagen" Anonim Şirketi tesis olunmuştur. Şirketin asıl maksadı lingitin kıymetlendirilmesinden ibaret olacaktır. Bundan maada lignitle işleyen elektrik Santralleri inşa ve tesis edecektir. Sermayesi kâfi gelmediği takdirde bu şirket 300 milyon rayşmarka kadar istikraz bonoları çıkarmak hakkını haizdir.

1940 - 44 Endüstri plânı

Alman hükümeti tarafından 1936 senesi son baharından beri tatbik edilmiş bulunan dört senelik ilk endüstrileşme plânı 1940 son baharında yemden dört sene uzatılmıştır.

Memleketin 1940-44 çalışma plânında Avrupa harbi göz önünde tutularak iptidai maddelerin, bilhassa demir, çelik endüstrisinin, metal ve mahrukat tedarikinde madencilikğin çalışma ve kapasite meseleleri hükümetçe bir karar altına alınmıştır. Terkibi petrol fabrikalarının tevsi ve millî müdafaa için bütün memleket iktisadiyatının seferber vaziyete konulması bir karnamede esas tutulmuştur.

Metal endüstrisinde değişiklik

Silâhlanma ve Levazım Nezareti tarafından alınan son tedbirlerin neticesi olarak bütün alman endüstrisinde hariçten tedarik edilmesi icap eden bazı metallerin Verine

yerli madenlerin kullanma şeraiti tetkik ve tecrübe edilmektedir.

Bu maksatla Almanyanın 15 endüstri şehrinde bir seri konferanslar verilmiş ve mütehassıslar tarafından muhtelif teklifler yapılmıştır. Bazı sahalarda pirinç yerine çinko halitasının kullanılması imkânları bulunmuştur.

Aynı zamanda kimya âletlerinin ve boruların imali için kurşun yerine sun'i mevad, cam, porselen kullanılmasının daha elverişli olduğu anlaşılmıştır.

Bundan maada demir ve çeliğin tedariki güçlüklerle karşılaştığından demir cevherinden Thomas usulü ile imal olunan çeliğin istihali teşvik ve tercih edilmektedir.

Çelik halitalarının imalinde manganez ve silisyum yerine krom veya vanadium kullanılması kararlaştırılmıştır.

AMERİKA B. D.

Maden kömürü istihsalâtı

Amerika B. D-inin sene bidayetinden 22. 7-1940 tarihine kadar olan bitümlü taşkömür istihsalâtı 243,9 milyon tona baliğ olmuştur; bu miktar 1939 senesinin aynı devresine nazaran o/o 33,2 nisbetinde bir tezayüd kaydetmektedir.

Memleketin ilk 7 aylık antrasit istihsalâtı ise 26,8 milyon tondur ve 1939 senesinin aynı aylarına nazaran % 4,9 nisbetinde azalmıştır.

Çinko ithalât gümrüğündeki tenzilâtın tesiri

Son aylar zarfunda Amerika B. D-inin çinko sarfiyatı istihsalâtm fevkindedir. Memleketin çinko istihlâki 1939 ağustosunda 49 bin 900 şort tondan sistematik bir şekilde

artarak birinci teŖrin ayında 73.000 Ŗort tonu bulmuŖtur. 1940 bidayetinde 50-60.000 Ŗort ton arasında temevvuc eden cinko nisan 1940 ayında 47.000 Ŗort tona inmiŖti. Yaz aylarında bu istihlâk miktarı oldukça bir inkiŖaf kaydederek temmuzda 57.000, ağustosta 64.100 ve eylülde 66.800 Ŗort tona balığ olmuŖtu.

Buna mukabil 1989 senesi ağustosunda 41.000 Ŗort tonu bulan cinko istihsalâtı 1939 birinci kânununda 58.000 Ŗort tona cıktıktan sonra 1940 bidayetinden mayıs ayına kadar 50-55.000 Ŗort ton arasında bir tahavvül göstererek, haziranda 49.000 Ŗort tona inmiŖtir. Temmuz ayında 52.000 den ağustosta 49 bin 900 tona dūŖmūŖ ve eylül ayında yine 53.100 Ŗort tona cıkmıŖtır. Binaenaleyh son aylar zarfında aylık istihsalât sarfiyata nazaran 13-15.000 Ŗort ton noksandır.

Memleketin cinko stoku gittikçe azalmıŖtır. 1939 ađustosunda 122.800 Ŗort tonu bulan ve 2,5 aylık ihtiyacı temin edebilir bir miktarı tutan stok 1399 ilk teŖrininde 61.500 Ŗort tona inmiŖtir. Mūteakip aylar zarfında da bir tenakuz ile eylül 1940 nihayetinde 31.000 Ŗort tona dūŖmūŖtur, yani ancak 14-15 gūnlük ihtiyaca kâfi gelmektedir.

Bundan dolayı cinko fiyatları son bir sene içinde % 53 nisbetinde fırlamıŖtır. 1.9.39 tarihinde libre başına 4,75 sentten muamele gören cinko birinci teŖrinde 6,50 sente cıktıktan sonra 1940 bidayetinde 5,75 sente inmiŖ ve eylülün son günlerinde 7,25 sente kadar yükselmiŖtir. Demek 1937 senesinden beri cinko fiyatı en yüksek noktasını bulmuŖtur.

Cinko stoklarını artırmak maksadile 1939 senesinde cinko ve cevherlerinin ithalâtını kolaylatmak ve gümrük resmini indirmek gibi tedbirler alınması kararlaŖtırılmıŖtı. Cinko fiyatlarının buna rağmen yükselmesi bazı metruk ocakların iŖletilmesini teŖvik etmiŖtir.

Cinko zarfiyatının artmasında otomobil

endüstrisi Ŗayamı dikkattir. Evvelce otomobil başına vasati olarak 10 libre cinko sarfedildiği halde, son vakitlerde ufak ve ucuz otomobiller için vasati cinko sarfiyatı 25 libre ve büyük otomobiller için ise 60-100 libreye cıkmıŖtır.

Demir ve celik istihsalatı

New-York'tan alınan son haberlere göre Amerika B. D-inin celik ve demir endüstrisi son zamanlarda kapasitesinin % 97,5 i ile calıŖmaktadır. Birinci teŖrin ayında ham demir istihsalâtı 4,45 milyon ve celik istihsali 6,46 milyon tonu bulmuŖtur. 1938 senesi ortalarından itibaren inkiŖaf etmeğe baŖlıyan demir ve celik endüstrisi harb bidayetinden beri oldukça bir tevessü kaydetmektedir.

1938-1940 senelerindeki demir ve ham celik iŖtihsalâtının aylık vasatilerini açağıya yazıyoruz. (1.000 ton hesabıle).

1938 ilk 6 ay	1312	1790
" son 6 ay	1817	2826
1939 ilk 6 ay	2087	3148
" son 6 ay	3171	4588
1940 ilk 6 ay	3440	4664
temmuz-eylül	4151	5841
birinciteŖrin	4446	6462

Bu cetvele bakılırsa son aylardaki istihsalâtın 1938 senesine nazaran dört misli artığı tebarüz etmektedir.

Bu endüstride meŖgul amele sayısı ise 1938 ortalarında 425.000 iken 1940 eylülünde 565.000 kiŖiyi bulmuŖtur. Haftalık mesai saati ise 1938 de 25,6 olmuŖken 1940 da 36,5-i tutmaktadır, yani % 43 nisbetinde uzatılmıŖtır.

Demir ve celik endüstrisinde calıŖan iŖçi ücretlerinin yekûnu ise o/o 75 nisbetinden artarak 47 den 82 milyon dolara cıkmıŖtır.

BELÇİKA:

Demir endüstrisi

Ağustos ayından itibaren Loren eyaletinden demir cevheri ithalâtı yapıldığından yüksek fırınlardan bir kısmı yeniden çalışmaya başlamıştır. Buralarda istihsal edilen demir ve çelik şimdilik hasara uğramış köprü, demir yolları ve lokomotiflerin tamirinde kullanılmaktadır. Bundan maada Almanya için orta ve kaba saç siparişleri artmaktadır. Bu maksatla Alman-Belçika demir ticaret şirketi tesis edilmiştir.

Taşkömür ve kok istihsalâtı

Harb ve Alman istilâsı esnasında sekteye uğrayan Belçikanın taşkömür ve kok endüstrisi son zamanlarda az çok normal vaziyet almaktadır. Ağustos 1940 ayında 2 milyon 079.240 tonu bulan taşkömür istihsalâtı eylül zarfında 2.228.810 tona çıkarılmıştır. Bundan dolayı 1940 yılının ilk 9 aylık istihsal yekûnu. 18.429.070 tona baliğ olmuştur. Bu miktar 1939 yılının aynı devresi istihsalâtı olan 22.449.060 tona nazaran 4.020.000 ton nokсандır.

Memleketin kok imali ağustos 1940 ayında 150.180 tondan eylül zarfında 210.830 tona çıkarılmıştır. Binaenaleyh 1940 senesinin ilk 9 aylık kok istihsalâtı 1939-un aynı devresine nazaran 972.730 ton bir tenakus kaydederek 2.739.240 tonu bulmuştur.

Maden direkleri ve buvazaj malzemesinin ihtiyacı temine kâfi gelmemesi, taşkömür ocaklarının normal işletilmesine engel olmakla beraber memleketin taşkömür endüstrisi kapasitesinin % 88 ile çalışmaktadır.

BULGARİSTAN:

Mühim demir zuhuratı bulundu

Bulgaristanın cenubu şarkisinde Hasköy

muhitinde Krepost civarında büyük bir demir yatağı bulunmuş olduğu Sofyadan bildirilmektedir, İlk çıkarılan 2.000 ton cevherle yapılan analizlerden demir tenorunun % 58 olduğu anlaşılmıştır. Bulgar hükümetinin bu işle ciddi surette alâkadar olduğu bildirilmektedir.

Madeni yağlar sahasında ecnebi sermayesi

Bulgaristan'da madenî yağlarla uğraşan anonim şirket sermayelerin % 60 sının ecnebi sermayesi olduğu son istatistiklerden anlaşılmıştır. Ecnebi sermayesinin başında 23 şirkette 270 milyon Leva sermaye ile italya, bunu müteakip 220 milyon Leva sermaye ile Amerika B. D. ve üçüncü olarak 190 milyon Leva sermaye ile Almanya gelmektedir. Yapılan istatistikler bu suretle Bulgaristanda iş gören ecnebi sermayesinin madeni yağlar sahasında takriben umum sermayenin nısfına baliğ olduğunu göstermiştir.

ÇİN :

Madenlerin devletleştirilmesi

Çinin şimal mıntakalarındaki zengin maden kömürü yatakları şimdiye kadar Japon askerî makamları tarafından işletilmekte idi. Hükümetçe son alınan tedbirlere göre buradaki taşkömür madenlerinin idaresi işi Şimali Çin kalkınma tröstüne intikal etmiştir. 1940 senesi ortalarından itibaren sermayesi 10 milyon yene çıkarılarak bu 'tröstün tahti idaresinde Mitsui, Mitsubishi, Okura Meiji maden şirketleri çalışacaktır.

Şimalî Çin kalkınma şirketini sermayece takviye maksadile 120 milyon yenlik bir istikraz yapılması hükümetçe tasvib olunmuştur.

FRANSA :

Endüstride hükümet kontrolü

10.9.1940 tarihli bir emirnameye göre endüstri mamulâtının tevziyat merkezinde bir de ham demir, çelik, sac ve bunların mamulâtını tevzi şubesi ihdas edilmiştir. 10 azadan ibaret olan bu teşkilat memleketin bütün madenî mamulâtını istihsal, istihlâk, ihracat ve fiyat işlerinde kontrolle tavzif edilmiştir.

Yeni emirnameye göre memleket dahilindeki demir ve çelik imalâthaneleri demir cevheri, ham demir ve çelik alış ve satışlarını, toptancılar ise ellerindeki ihtiyatları merkeze bildirmekle mükelleftirler.

Benzin yerine havagazı

Benzin ve ham petrol ithalâtı sekteye ugradığından Paris otobüsleri ileride muharrik kuvvet olarak benzin yerine hava gazı kullanacaklardır. Şimdilik berayi tecrübe 100 adet otobüse hava gazı mahfaza ve aletleri monte edilmiştir. Bu mahfaza otobüsün üstüne yerleştirilmiş ağaç sandık içersinde 18 m³ hava gazı alan lâstik kabdan ibaretir. Bu miktar ancak 15 Km. yi katetmeğe kâfi geldiğinden her onbeş kilometreden sonra yeniden doldurulması icap etmektedir, işletme mesarifi benzine nisbeten daha ucuza mal olmaktadır.

Bu tecrübeler müsbet netice verirse yakında 300 otobüsün hava gazı ile seyrüseferde bulundurulacağı derpiş olunmaktadır.

Bundan maada nakliyat vasıtalarında alkolün kullanılması teşvik olunmakta ve benzine mühim miktarda alkol karıştırılmaktadır.

Taşkömür İstihsali

Fransanın Pas-de-Calais ve şimal eyaletindeki taşkömür istihsalâtı aşağı yukarı

normal bir vaziyete getirilmektedir. Harb endüstrisinin sarfiyatı artması yüzünden senevi taşkömür sarfiyatı 70 milyon tona çıkmış ve bu miktardan takriben 20 milyon ton İngiltereden ithal edilmişken son zamanlarda sarfiyat miktarı azalmasına rağmen, memlekette taşkömür kıtlığı hissedilmektedir.

Kanal seyrüseferinin tanzimi dolayısıyla bazı eyaletlerin taş kömürle kısmen temini kabili imkân görülmekle beraber istihsalâtın normalden aşağı olması vesika usulünün idamesini icap ettirmektedir. Pas-de-Calais havzasının aylık istihsalâtının 900.000 tona çıkarılmasına müteveccih tedbirler beklenen neticeyi vermemiştir.

HOLLANDA:

Madenlerde mesai saati

Memlekette hissedilen maden kömürü kıtlığı yüzünden istihsalâtı artırmak maksadile madenlerde çalışan amelelerin mesai saatları 6 dan 8-e çıkarılması ve üç vardiye çalıştırılmaları takarrür etmiştir. İki saat mesai için amele ücretlerine mütenasib bir zam yapılmıştır.

Harb esnasında ve almanlar tarafından istilayı müteakip memleketin taşkömür istihsalâtı normalin % 30-35-ine düşmüştü. Bundan dolayı Hollanda endüstrisi olduğu gibi ehalisinin ihtiyacı da temin olunmamakta idi. Kış aylarının girmesi ile maden kömürü sarfiyatının çoğalması bazı zecrî tedbirlerin alınmasına lüzum göstermiştir.

iNGiLTERE :

Taşkömür ve kok ihracatı

Fransanın mağlubiyeti üe alman nüfu-

sunun ispanya hududlarına ve iskandinavya adasına teşmili neticesinde İngilterenin, diğer taraftan ise kömürden petrol imalinin tevesüü neticesinde memleketin taşkömür ve kok ihracatı azalmağa başlamıştır. 1940 ikinci kânun ayında 3.472.012 sterlinlik taşkömür ve 349.773 sterlin kok ihraç edilmişken, temmuz ihracatı taşkömür için 1.753.292 ve kok ihracatı da 85.515 sterline düşmüştür.

Mamafih ingiltere 1940 ssenesinin ilk 7 ayı zarfında 20.276.688 sterlinlik taşkömür ve 1.994.877 sterlinlik kok ihraç etmiştir.

Çelik ve kömür fiyatları yükseliyor

ingiliz fiyat murakabe dairesinin muvafakati ile 1.11.40 tarihinden itibaren çelik ve mamulâtı fiyatlarına % 12-13 nisbetinde bir zam yapılmıştır. Travers ve yol rayları fiyatları ise ton başına 35 şiling yükselmiştir. Çelik levha, vida, perçin fiyatlarındaki ton başınp tezayüd 45 şilingi bulmuştur.

Aynı zamanda 1.11.40 tarihinden itibaren bütün memlekette taşkömür fiyatları da yükselmiştir. Buna amele ücretlerinin artması ve maliyet fiyatının yükselmesi sebep olarak ileri sürülmektedir.

Cenubi Wales eyaletinde taşkömürün tonu 21-33 pens ve Kent'te 39 pens artırılmıştır. Kok fiyatlarında da bir yükseliş beklenmektedir.

İngiliz Kolombiyasında cıva istihsali

1939 nihayetinde işletilmeğe başlanan St-James civarındaki cıva madenlerinden ayda 400 Standard şişe cıva çıkarılmağa başlanmış ve bu madenin çok verimli olacağı anlaşılmıştır.

Saç fiyatları yükseliyor

İngilterede dalgalı galvanize saç fiyatı İkinci teşrin 1940 bidayetinden itibaren san-

dık başına 3 sterlin 10 şiling bir zamlı 25 12/6 ya ve aynı 24 ebadındaki siyah saç 3 7/6 bir zamlı 22 5/ — İngiliz lirasına çıkarılmıştır. Wallis beyaz saç ise beher Standard sandık fiyatına 1 10/9 İngiliz Lirası miktarında bir zam görmüştür.

İSPANYA :

Devlet kontrolünün sıklaştırılması

27.9.1940 tarihinde intişar eden hükümetin yeni bir kararma göre bütün maden işletmeleri sıkı bir kontrol altına alınmıştır. Maden ocaklarının rasyonel ve müfit çalışmaları için her sene ikinci teşrin ayında gelecek sene istihsal programını hazırlayarak hükümetin saahiyattar makamına arz edilecektir.

Hükümetçe muvafık görülen programın icrası murakabeye tabidir. Murakabe esnasında her hangi bir ihmâl meydana çıkarsa hükümet bu madenler için ayrıca bir program tanzim ederek işletme hakkını haizdir.

Eski kurşun madenleri yeniden açılıyor

Kartejena havalisinde bulunan ve vakitle verimsizlikleri yüzünden terk edilmiş olan eski kurşun işletmeleri bu defa yeni bir tetkikten geçirilmiş ve bunların tekrar işletilmeleri elverişli olacağı neticesine varılmıştır. İspanya hükümetinin de bu projelerle alakadar olduğu söylenmektedir.

Mayi mahrukat

Memleketin petrol ve benzin sarfiyatı sivil harbten sonra artarak yevmi 1,5 milyon veya senevi 550 milyon tona baliğ olmuştur. Deniz ablukasının daha sıklaşması yüzünden İspanyanın petrol ithalâtı büyük müşkülâtle karşılaşmaktadır. Bundan dolayı hükümetin son emrine göre demir yol hattına muvazi

	<u>1940</u>	<u>1939</u>
Sonkânun	515341	536091
Şubat	488507	497025
Mart	520672	538719
Nisan	501109	507645
Mayıs	519617	520734
Haziran	499338	499575
Temmuz	517478	530321
Ağustos	524030	539261
Eylül	<u>441112</u>	<u>515896</u>
9 aylık istihsal	4527204	4685265

Bu 9 aylık istihsali teşkil eden 4527204 ton petrol aşağıdaki sahalardan elde edilmiştir :

Prahova	3.016.263 ton
Dambovitza	1.450.772 "
Buzau	27.805 "
Bacau	32.363 "
	4.527.204 ton

Bu şekilde istihsal gerilemesi en ziyade Dambovitza bölgesinde vakidir ; burası geçen sene 1.642.412 ton istihsal etmiş idi. Buna mukabil Prahova bölgesi geçen seneki 2 milyon tona mukabil bu senenin ilk 9 ayında 3.016.263 ton istihsali ile bir fazlalık kaydetmiştir.

Yeni sondajlar

Yeni alınan tedbirler neticesinde ağustos ayında yapılan sondaj yekûnu 30.000 metroyu bulmuştur. Bu miktar 1939 ağustosundan ancak % 3,4 nisbetinde noksandır. Almanyaya olan petrol ihracatı normalin 2-3 mislini bulmuştur. Almanyaya sondaj ve borular sipariş edilmiştir.

Akdenizin harb ve abluka mıntakasına ithal edilmesi yüzünden Köstence vasıtasile petrol ihracatı asgarî haddine düşmüştür. Şimalî Afrika, Fransa ve Akdeniz memleketlerine olan petrol sevkiyatı, Yunanistan müstesna, durdurulmuştur. Köstence limanında

1.10.40 tarihinde 216.082 ton petrol müştakları stoku ihracatı beklemektedir. Temmuz ayında Köstence yolu ile 43.727 ton petrol ihraç edilmişken, ağustos ihracatı ancak 25 bin 778 tonu bulmuştur ; bu miktardan 22 bin 300 tonu Yunanistana ve 1960 tonu Türkiyeye sevk edilmiştir. Buna mukabil Giurgiu limanından ağustos zarfında, 148.327 ton ve kara yolu ile 72.331 ton petrol ihracatı yapılmıştır.

Tuna nehri petrol ihracatı yüzünden büyük bir ehemmiyet kazanmıştır. Köstence tarikile gönderilen petrol miktarı eylül ayında 46.268 tondur. Bu miktardan 33.825 tonu Yunanistan ve 8376 tonu Türkiyeye ihraç edilmiştir. Bulgaristana olan ihracat 1092 tonu bulmuştur. Halbuki 1939 aynı aylarındaki Köstence ihracatı 150.000 tonu aşmakta idi.

Petrol Endüstrisi

1940 senesi ilk 9 ayı zarfında Romanya 4.527.204 ton ham petrol istihsal etmiştir. Bu miktar 1939 yılının aynı devresine isabet eden 4.685.265 tona nazaran 18.061 noksandır.

İkinci kânun-eylül aylarında yapılan sondaj yekûnu 18.405 metreyi bulmuştur ve 1939 yılı ilk 9 aylık sondajlara nisbeten 4472 metre eksiktir.

1940 senesinin ilk 9 ayında Romanya 4 milyon 699.944 ton petrol ihraç etmiştir. Halbuki 1939 yılının aynı devresindeki ihracat yekûnu 3.159.937 tona baliğ olmuştur. 1940 senesi ikinci kânun-eylül aylarında Almanyaya ve sabık Çekoslavakyaya satılan petrol müştakları umum ihracatın % 34,2 sini veya 923.186 tonu tutmaktadır. Buna mukabil İngiltere ve müstemlekelerine ithal edilen Romanya petrolü 487.528 tondur, (o/o 18,1)

Aynı aylar zarfında İtalya 250.325 ton Romen petrolü ithal etmiştir.

Romanyanın dahili petrol sarfiyatı son

seneler zarfında oldukça bir tezayüd kaydet- inektedir. 1936 senesinin ilk 9 ayında 6 026.285 ton istihsalâta mukabil 1.089.400 ton dahilde istihlâk olunmuşken 1940 yılının aynı aylarında 4.247.856 ton istihsalın 1.421.740 tonu dahili piyasaya imrar edilmiş bulunmaktadır.

1936 ilâ 1940 senelerinin ilk 9 aylık istih- sal ve dahili sarfiyatını ve bunların 1940 senesi durumuna olan o/o nisbeüerini aşağıya yazıyoruz.

Seneler	istihsal	% nisbeti	istihlâk	% nisbeti
1936 ilk 9 ay	6 026 285	42	1 089 400	77
1937 „ „ „	5 065 603	119	1 144 017	80
1938 „ „ „	4 662 576	110	1 203 073	85
1939 „ „ „	4 341 203	102	1 280 472	98
1940 „ „ „	4 247 856	100	1 421 740	100

Bu cetvelden de görüldüğü veçhile petrol istihsalâtı son 5 sene zarfında o/o 42 nisbe- tinde azalmışken dahili sarfiyat % 23 nis- betinde artmış bulunmaktadır.

Romanyanın petrol stoku 30.9.40 tarihin- de 231.102 tondan ibaretti.

1398 senesinde Romanya petrol endüs- trisine 10.302 milyon leylik bir sermaye ya- tırılmış bulunmakta idi. Bu sermayenin ancak 2.803 milyon leyi millî olup mütebaki kısmı ecnebilere aittir. Bilhassa İngiliz, Fransız, Hollanda ve Belçika sermayesi 6.052 milyon leyi bulmaktadır. Amerikan şirketlerinin Ro- men petrol endüstrisindeki sermayesi 930 milyon İtalyanın 345 ve Almanyanın ancak 172 milyon leyi teşkil etmiştir.

Kıral Karol'ün hükümet idaresinden çe- kilmesi ve alman askerlerinin petrol sahala- rının işgali üe genel petrol komiserliği yerine iktisat Nezareti nezdinde bir petrol müste- şarlığı ihdas olunmuştur. Petrol istihsalâtını artırmak ve dahili sarfiyatı azaltmak yolunda zecri tedbirler alınmaktadır.

SOVYET RUSYA ;

Orta Asyada yeni bir kömür havzası bulundu

Taşkentten gelen haberlere göre, An- gren nehri havalisindeki jeolojik etüdler neti cesinde Taşkentin 130 Km. mesafesinde çok zengin lingit yatakları keşfedilmiştir. Nehrin sol sahilinde üst üste mevzu 3 kömür taba- kasına tesadüf edilmiş olup, bunlar 150 m. derinlikte 15-20 m. kalınlık arz etmektedir. Bulunan havzanın rezervi 200 milyon tondan fazla tahmin edilmektedir. Bu zuhuratın iş- letilmesi için Rusya hükümeti 5 milyon ru- blelik bir tahsisat kabul etmiştir. Planlanan senevi istihsal miktarı 100.000 tondur.

Petrol endüstrisi

Dünya petrol istihsal eden memleketler arasında Sovyet Rusya Amerika B.-D-nden sonra ikinci mevki almaktadır. Buna rağmen son zamanlarda memleketin petrol istihsalâtı ihtiyacı temine kâfi gelmemekte ve uzak şark mıntakaları için petrol Amerika B.-D-nden ithal edilmektedir. 1928 senesindenberi son 10 sene zarfında dahili sarfiyat 4 misli art- mış ve 1937 de 23,9 milyon tonu bulmuşken, istihsalâtı 12,3 milyon tondan 27,7 milyon tona çıkarak ancak 2 misli artabilmiştir. Bun- dan dolayı S. Rusyanın 1932 senesinde 6,1 milyon baliğ olan petrol ihracatı 1938 yılında 1,15 milyon tona düşmüştür.

Petrol ihracatı memleketin döviz kayna- ğını teşkil ettiğinden son zamanlarda muh- telif mıntakalarda, bilhassa Ural dağları ile Hazer denizi sahillerinde, petrol aramalarına büyük bir ehemmiyet verilmektedir. Müte- veffa Prof. Gubkin'in hesaplarına göre Sor vyet Rusya topraklarında 8,7 milyar ton pe- trol mevcuttur. Bu miktardan % 11,4 ne muayyen % 42,3-ine muhtemel ve % 46,3 ne jeolojik bakımdan kabili tesbit olarak gö- re 1942 senesi istihsalâtı 48,5 milyon tonu

bulmalıdır. Bu plan tahakkuk ettiği takdirde Bakü istihsalâtı umum yekûnda ancak % 57 yi tutacaktır.

Stahanof hareketinin beşinci yıldönümü

Eylül bidayetinde, S. Rusya madenciliği, amele randmanının arttırılmasında yeni bir safha teşkil eden Stahanof hareketinin beşinci yıldönümünü tesit etmiştir. 30.8.1935 tarihinde madenci Stahanof Sovyet Rusya tarihinde ilk defa 8 saatlik vardiyede 102 ton taşkömür istihsal etmiştir. Bu tarihten itibaren işçiler arasında yapılan teşvik ve müsabaka neticesinde yalnız bakır madenlerinde Stahanofcuların sayısı 1937 nihayetinde 2477, 1938 sonunda 4926 yi ve 1940 sonbaharında 5850 kişiyi bulmuştur. Kömür ocaklarındaki Stahanofcuarın sayısı ise 10000-i aşmıştır.

İstihsaldeki verim yarışı 1935 senesinden itibaren bazı amelelerin vardiye veriminin 2-2 1/2 misli çoğalmasına sebep olduğu gibi umumî işçiler arasında çalışmağa bir teşvik olarak telâkki edilmektedir.

Randımanı arttırmak yolunda yeni ve basit yolların araştırılması bu metodların taammümü, amelelere verilen mükafat ve primlerle hükümetçe teşvik olunmaktadır. Aynı zamanda madenlerde çalışma saati 8-e ve 6 günlük hafta ise normal 7 günlük haftaya çıkarılmıştır. Bununla beraber madencilerin bir ocaktan diğerine geçmeleri müsaadeye tâbi tutulmuştur.

Ukranyada yeni petrol keşifleri

Geçenlerde Rommıy civarında keşfedilen yeni petrol zuhuratından başak, bu defa Visaçki köyü civarında zengin bir petrol yatağı bulunmuş olduğu haber verilmektedir.

Gürcistan petroleri

Son üç sene zarfında Gürcistan petrol is-

tihsalinin % 50 nisbetinde arttığı ve 1940 senesi ilk nısfında geçsn bütün sene istihsalinin elde edildiği haber alınmıştır. Gürcistan petrol rezervi 500 milyon ton tahmin edilmektedir. İşimbayo kasabasının 14 Km. şimalinde gevşek dolomit içinde keşfolunan hafif petrol sayesinde Rusyada bir "İkinci Baku,, bulunduğu söylenmektedir. Burada yukarı Devon içinde yapılan sondajlarla 1636 metrede çok zengin petrol yataklarına rastlanmıştır.

Altın zuhuratı

Yine Taşkentten alınan haberlere nazaran Semerkand civarında altın bulunduğu, yapılan jeolojik tetkiklerden anlaşılmıştır. Yapılan araştırmalarda üçü altın cevheri plmak üzere 16 altın zuhuratı keşfedilmiştir. Bu zuhuratın Türkler tarafından çok eski zamanlarda işletilmiş olduğu tesbit edilmiştir. Altın ile birlikte çok kıymetli monazit madeni de bulunmuştur.

Sİberyada linyit depoları

Siberya, A. B. D. müstesna, dünyanın en vasi kömür yataklarını haizdir. Bu yatakların 1.000.000 milyonunun Bitüm kömürü ve 9,700 milyonunun da Linyit olduğu zannedilmektedir. Fakat bu yataklar sanayi merkezlerinden uzak olduklarından kömür işletmesi o kadar ileriye gitmemiştir.

Garbi Sİberyada, Yeniseyin garbındaki 10.000 mil murabbailik bir araziye kaplıyan Kusnetsk havzasında kömür yatakları 1,500 kadem derinliktedirler ve 450.000 milyon ton olarak tahmin edilmektedirler.

Sovyet idaresinden evvel Kusnetsk mın-takasında senede 800.000 ton kömür istihsal ediliyordu. 1935 te bu miktar 14.400,000 ve 1938 de 16,800.000 tona balığ olmuştur.

Kazakistandaki kömür ihtiyatlarının 9000 milyon ton olduğu zannolunmaktadır. 1930 de istihsal 4.000.000 ton olarak hesaplanmış-

tür. Baykall gölünün şarkında da kömür bol miktarda bulunmasına rağmen senelik istihsalât 2.000.000 tonu geçmemektedir.

Yeni demir madenleri bulundu

Aral Kuşnek ve Kirtç havalisinde % 50 den aşağı tenörlü olmak üzere yeni demir madenleri işletilmeye başlanmıştır. Buradan çıkarılan cevher, lavajdan sonra doğrudan doğruya yüksek fırınlara sevk edilmektedir. Şimdiye kadar Rusyanın yalnız % 50 den yukarı tenörlü demir işlemiş olması, demir sanayinin bugünkü ihtiyaçları karşısında artık kifayet etmemekte ve Rusya bu şekilde zayıf tabir olunan demirden de istifade çarelerini düşünmektedir. Krivoyrok ocaklarından çıkarılan zayıf cevherin bu suretle yıkanmadan yüksek fırınlara şevki düşünülmektedir. Zayıf tenörlü cevher rezervi 140 milyon ton tahmin ediliyor. Bu miktar Rusyanın belli başlı izabehanelerinden ikisini besliyecek vaziyettedir.

Yeni tedbirler ve araştırmalar

Ballık memleketlerinin ilhaki ile Estonya Litvanya ve Letonyada altın gümüş ve mücevheratın hükümetçe müsaderesine emir verilmiştir. Aynı zamanda metal ticareti hususi ellerden hükümete intikal etmiştir.

Kazakistanın Karaganda kömür havzasını işletmeğe girişilmiştir. Kazakistan topraklarında kurşun, bakır, manganez cevheri ve volfram bulunduğu tebliğ olunmaktadır. Bundan dolayı Karaganda havâlisinde bir sanayi merkezinin tesisi beklenilmektedir.

Son seneler zarfında Orta Asyanın Tacikistan Cumhuriyetinde yapılan jeolojik araştırmalar neticesinde Stalinabad şehrinin 8 Km. şimalinde Varsub nehri menbamda zengin yeraltı servetlerine tesadüf edilmiştir.

Bu cümleden Sittin taşkömür zuhuratı alakayı haizdir. 1940 senesi yazında yapılan tetkiklerde, burada taşkömür damarlarının, arz sathına çok yakın olup bazılarının yer yüzüne çıktığı ve sihan itibarile de epeyce ehemmiyetli olduğu anlaşılmıştır.

Tacikistan'ın bu muntakasında taşkömürden maada volfram, molibden, arsenik ve fluoşpat yataklarının da mevcudiyeti tesbit olunmuştur. Bu itibarla bu muntakada bir endüstri merkezinin tesisi hükümetçe kararlaştırılmış bulunmaktadır.

YUGOSLAVYA

Kömür istihsalâtı artıyor

1940 senesi yazında alman yeni tedbirler neticesinde Yugoslavya kömür endüstrisi büyük ilerleyişler kaydetmiştir. Maden kömürü istihsalâtı temmuzda 612834 tondan ağustos zarfında 616795 ve eylül ayında 651933 tona çıkmıştır. Binaenaleyh 1939 senesinin aynı aylarına nazaran eylül istihsalâtı % 20 nisbetinde fazladır. 1940 senesinin temmuz-eylül aylarındaki istihsalât yekûnu 1.851.473 tona baliğ olmuş ve 1939 yılının aynı devresine nazaran o/o 22,5 nisbetinde bir tezayüd göstermiştir.

Memleketin 1936 ilâ 1940 seneleri ilk 9 aylık maden kömürü istihsalâtı aşağıdaki şekli almıştır. (Metrik ton hesabı).

Sene	Ton	Sene	Ton
1936	3 047 580	1939	4 372 761
1937	3 590 855	1940	5 362 660
1938	4 135 510		

Demek ki 1940 senesi ilk 9 aylık istihsalât miktarı 1936 yılının aynı devresine nazaran o/o 79 nisbetinde artmıştır.

YUNANİSTAN :

Yeni mevzuat

Yunanistanda son seneler zarfında yeraltı servetlerinin işletilmesi ve maden ihracatının artırılması büyük bir inkişaf kaydetmiştir. 1929 senesinin maden ihracatı 287.401 ton iken 1939 yılında üç misline çıkarak 858.670 tonu bulmuştur.

1940 senesinde Akdenizin harb mıntakasına ithali yüzünden Yunanistanın maden ihracatı ikinci kânun-haziran aylarında ancak

159.606 tonu tutmaktadır. Halbuki 1939 yılının ilk 6 ayma isabet eden maden ihracat yekûnu 597.838 tondu.

ihracatın azalmasına rağmen memleketin muhtelif mıntakalarında jeolojik araştırmalara ve mevcut madenlerin işletilmesine devam olunmaktadır. Yeni kanunlara göre imtiyaz sahipleri derhal istikşaf ameliyesine girişmelidirler. Aynı kanun ahkâmına göre iki sene ve daha fazla işletilmemiş veya kâfi derecede istismar edilmemekte bulunan madenler hükümete geçmektedir.